

que centum annis, antequam terras aquis obrueret, ut in oculis omnium arca exaedificaretur praecepit, quae, ut praecclare dicit Chrysostomus, homines quotidie admonebat ejus exitii, quod imminebat. Quid illa quae, eversurus Sodomam, Deus fecisse legitur? nonne et ipsa expressa continent documenta hujus patientiae atque longanimitatis divinae, quam dico? Se velle explorare dixit, quae clamor quidam varius ad suas aures pertulerat: exploratus descendit: cum Abrahamo postea congressus rem omnem cum illo communicavit: rogatus ab ipso eadem de re semel, iterum, tertio, atque saepius, ad rogatum semper respondit: seque detineri ab ipso aequo animo passus est, aperte ut moram animadversionis quaerere videretur. Nam haec quidem certe non ejus erant, qui arderet studio vindictae, sed qui cunctaretur potius, ac nolens quodammodo duceretur; itaque tergiversari cuperet quoad posset, et in aliud eam tempus differre. Sed jam eo revertamur unde digressi sumus. Sequitur:

5.—Ecce parvulum dedi te, contemptibilis tu es valde, superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarum.

Postquam ea exposuit, quae Deum vidit facere atque dicere, jam ad Edom convertens orationem suam, ipsum et objurgat, et denuntiatione malorum, quae illi eventura erant, perterrefacit. PARVULUM, inquit, DEDI TE IN GENTIBUS. Quod quidam sic exponunt: parvulum dedi te, id est, dabo te parvulum, et contemptibilem, id est, dejiciam te ab eo honoris gradu in quo es, et ad statum infimum atque miserum redigam, tum propter alia tua sclera, tum praeципue propter cordis tui superbiam, qua elatus es non solum supra conditionem tuam, sed omnino supra id, quod homini fas erat. Itaque, dedi, pro dabo, accipiunt, praeteritum tempus pro futuro tempore, more sacris vatibus familiari propter summam certitudinem earum rerum, quas futuras

praedicunt. Alii, inter quos est Divus Hieronymus, et quorum mihi magis probatur sententia, id dictum esse volunt, non tam ad significandum futurum, ut Idumaei propter elationem animi dejiciendi essent ab eo dignitatis gradu, in quo erant, quam ad declarandam et magis amplificandam eorum hominum insolentiam, qui cum exigui numero essent, nec ulla re praecipue atque arte praestarent, hoc est, cum superbieri causam haberent nullam, haberent autem plurimas et justissimas causas humiliter de se atque modeste sentiendi, tamen superbirent usque eo, se ut a nullo superari posse putarent. Quae res in Edom proprie dictum, id est, in Idumaeos veros atque germanos optime quadrat. Nam ii, ut docet Hieronymus, ad alias vicinas ipsis gentes collati, inferiores illis erant, et numero hominum, et regionis, quam incolebant, magnitudine, et urbium frequentia. Nam tota illorum regio montibus Seir continebatur, id est, finibus perangustis (1), sicut scriptum est: «Transibitis per terminos fratrum vestrorum qui habitant in Seir et timebunt vos: videte ergo diligenter, ne moveamini contra eos, nec enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montes Seir». Itaque perangustae regionis loca incolebant, eratque ipsorum proportione suae regionis non nimis numerosus populus, maxime ad alias finitimas ipsis gentes comparatus, ex quo fiebat, ut a caeteris contemneretur, et ob id cunctorum praedae et direptioni pateret: itaque non a Chaldaeis solum, sed et ante Chaldaeorum adventum a Davide, reliquisque Judaeorum regibus, et post deletos Chaldaeos a Machabaeis saepe victi sunt, et in servitutem redacti, ut supra docuimus, vere ut de eo dicatur populo, quod his scribit Abdias: ECCE PARVULUS ES, ET CONTEMPTIBILIS TU ES VALDE. Idque eo magis quod ante hanc vaticinationem, et omnino ante tempora Abdiae,

(1) Deut. ii.

David Idumaeos bello prope deletos ad postremam misericordiam redegerit. Nam, ut in libris Regum scribitur (1), Joab dux copiarum Davidis ejus jussu quidquid erat virilis sexus in Idumaea interemit, ex quo factus est contemptibilis Edom, id est, ad summam hominum paucitatem per Davi-dem redactus.

Sed si haec praecipue intelligenda sunt de figurate Idumaeis, ut mihi quidem, quemadmodum supra dixi, videatur; dubitari jure possit, qua ratione id cadat in eas gentes, quae verae religioni atque pietati resistunt; quarum semper fuit et maxima, et viribus maxime multitudo prae-stans? ECCE PARVULUM DEDI TE, CONTEMPTIBILIS TU ES VALDE; id est, quaeri potest, qui ea multitudo impiorum exigua dici possit, et contemptu atque despectione dignissima? nam bonos atque pios homines a malis et sceleratis hominibus, id est, a figurate Idumaeis, vinci et numero et viribus perspicuum certe est vel Sapientis testimonio, qua dicit (2): Stultorum infinitus est numerus. Sed et Paulus, id quod est Idumaeum, id est, quod evangelicae doctrinae adversum est, et inimicum, splendidis ipsum et magnificis insignit nominibus, maximas illi vires et copias, et in rebus agendis summam tribuens gnatitatem, ut in illo prioris ad Corinthios (3): «Videte fratres vocationem vestram, quoniam non multi sapientes, aut multi potentes, sed infirma mundi elegit Deus, ut fortia quaeque confundat»; et in illo (4): «Arma militiae nostrae potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem se extollentem adversus Deum»; et potissimum in illo ad Ephesios (5): «Non est nobis collectatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potesta-tes, et adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in coelestibus». Ad hoc primo dici pos-

(1) III Reg. c. xi. (2) Eccl. i. (3) I ad Cor. i.
(4) II ad Cor. x. (5) Ephes. vi.

sit populos verae religioni contrarios, id est, impios et idolorum cultores, quos omnes Edomis vocabulo figurate complectimur, dici posse parvulos, contemptuque dignos, habitatione initiorum suorum.

Nam certe, qui omnium potentissimi inter ipsos habiti sunt, ii a tenui principio exordium duxerunt, et ut in uno istorum populo, caeterorum ejusdem generis populorum longe potentissimo exemplum ponamus, constat Romanos omnium postea gentium victores ac dominos, duxisse ortum ab exiguis obscurisque principiis, ut enim Livius, et Dionysius tradit Halycarnaseus, historiae Romanae scriptores luculentii, civitatem Romanam constituerunt pastores primum, et Siculi quidam barbari, deinde Aborigines, et ipsi satis obscurum genus hominum; ac postremo Pelasgi quidam Graecis quibusdam, et ipsis obscuris, commixti. Quod idem et de aliis populis, qui postea viribus et potentia praestiterunt, quin vere dici possit, non dubito: in sacris certe Litteris Antichristus caput impiorum omnium, id est, figurate Idumaeorum princeps et caput, parvus initio et pertenuis futurus scribitur. Nam sic apud Danielem vatem de illo (1): «Considerabam cornua ejus (nimirum quartae bestiae, quae omnium maxime formidabilis erat) et ecce aliud cornu parvulum ortum est de medio eorum, et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie ejus»; et de Antiocho, qui ut Patres veteres docent, personam Antichristi sustinuit, idem vates scripsit (2): «De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum, et factum est grande contra Meridiem et contra Orientem, et contra fortitudinem: et magnificatum est usque ad fortitudinem coeli, et dejecit de fortitudine et de stellis ejus, et conculcavit eas.» Ex quo aperte colligitur initia et exordia impiorum eorum, quos significat figuratus Edom, semper extitisse parva, et ob eam causam eorum conventum jure parvulum nominari.

(1) Dan. vii. (2) Dan. viii.

Praeterea dicatur horum conventum hominum, quamvis specie magnum et splendidum, et florentem opibus atque copiis, re tamen ipsa perexiguum esse atque contemnendum, itaque vere nominari posse; contra atque accidit bonorum hominum atque piorum conventibus. Nam illi quidem secundum externam speciem despicabiles, et contemptu digni videntur, re tamen ipsa, et secundum interioris animi divitias, quibus abundant, magni omnino et admirandi sunt. Quare ex ipsorum persona in Canticis dicitur (1): «Nigra sunt sed formosa, filiae Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, et sicut pelles Salomonis». Et Paulus in posteriori ad Corinthios de universis justis scribit (2): «Portamus thesaurum in vasis fictilibus». Quod idem tanquam in imagine expressum in illo apparet, quod Deus foederis tabernaculum ea praecepit ut conficeretur ratione, ut quamvis res omnino maximas, et pretiosissimas intra se contineret, arcum Dei vestitam auro, propitiatorium item aureum, cherubinosque etiam ex auro factos; tamen externe congeretur sagis e caprarum pilis contextis. Itaque, quod apparebat, quod objiciebatur oculis, vile erat et incultum: divinum autem et coeleste, quod includebatur intus. Sed et Jacob, quando domo paterna profugus in Mesopotamiam tendebat, et nocte aliquando in ipso itinere oppressus quieti se in campo dedit, illustre exemplum est hujus, quod dicimus. Nam profecto si quis illum sic cubantem aspexisset, externe quidem nihil praeter juvenem vidisset extorrem atque inopem, nullo comitatu, uno armatum baculo, fusum humi, sub dio carpentem somnos, pro pulvinari habentem capiti suppositum praedurum lapidem; at ille ipse, quamvis specie desertus atque inops, qualis et quantus erat interius? hauriebat enim animo ex Deo coelestes imagines, numine replebatur divino, sensibusque consopitis corporis, mente coelum, ac coeli cives contemplabatur: videbat enim sca-

(1) Can. i. (2) II ad Cor. iv.

lam ad coelum usque pertingentem, et, qua coelum parte scala attingebat, apertum coelum ipsum, ac lumine divino circunfusum hiatum, ex eoque egressos angelos gradus scalae prementes: iisque in terram descendantes, rursusque ascendentes a terra, usque ad scalae caput, quo in capite haerere Deus videbatur ipsi. Tales certe justi sunt, magni interius, atque admirabiles, exterius vero humiles et abjecti, ac vix ullo pretio digni. Contra improbi specie tenus magni; re et veritate viles, et contempnendi. Itaque de uno illorum dicitur in Apocalypsi (1): «Dicis quia dives sum, et locupletatus, et nullius egeo, et nescis quia tu es miser et miserabilis, et pauper et caecus et nudus». Nec alio spectat illud Psalmi (2): «Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros libani»; nam haec ad speciem externam pertinent, interius autem quomodo? «Et transivi, inquit, et ecce non erat, nec inventus est locus ejus»; quo non solum id significat felicitatem ipsorum tandem in nihilum redigendam esse, sed innuit etiam nec ipso quidem tempore, quo florere videtur, esse ipsam aliquid, aut alicujus momenti. Itaque Salomon in Proverbiis, impudicam illam quam inducit mulierem, quae improbae cupiditatis personam sustinet, ita describit, ut sub specie blanda et venusta, terrima occultet mala (3): «Favus, inquit, stillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus, novissima illius amara ut absynthium». Et in Apocalypsi (4) illa meretrix, quae in bestia coccinea insidere dicitur, quaeque conventum omnium impiorum significat, quod ad externam speciem attinet, regio vestitu magnifice ornata, poculum aureum manu tenere scribitur; sed ut intelligeretur quid sub illo splendore lateret, id poculum plenum fuisse commemoratur felle, diritate, abominatione, et immunditia. Quod idem, et in illa statua, quam per quietem Nabuchodonosor rex Chaldaeorum vidi, mirifice expressum est. Nam

(1) Apo. iii. (2) Psal. xxxvi. (3) Prover. v. (4) Apoc. xvii.

primum certe constat omnem vim tyrannidis, omnemque in alios dominandi cupiditatem, et quidquid superbum, et insolens, atque per vim sese aliis imponens usquam fuit, ea omnino statua significatum esse, atque praedictum ergo ea, cum superne aurea fuerit, tandem in testam desivisse dicitur. Quod illis ut accidat multis de causis est necesse. Nam improbi qui sunt, primo carent gratia et charitate Dei, quae sunt verae animorum divitiae, quo fit, ut sint egenissimi. Deinde suis cupiditatibus tanquam mancipia vilissima serviant, animumque, cuius erat dominatum in alios exercere, sensibus subjiciunt, quo abjectius est nihil. Postremo tales evadunt, qualia ea sunt, ad quae studia sua, et amorem adjungunt: eorum autem quibus improbi student, et quae pro summis bonis ducunt, ea natura est, ut in fronte praeniteant, in recessu nihil pretio dignum habeant. Itaque et ipsi eorum cultores foris quidem magni videntur esse, intus vero omni bono sunt vacui. De quo pereleganter David (1): «Os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt»; id est, ea quae pro Diis perditi homines colunt, quamvis vivere, atque vigere videantur, re vera inanima ac sensus expertia sunt, hoc est, quamvis magna apparent, nihil veri, aut boni in se continent. Ex quo id existit, ut similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis, id est, sequitur, ut qui ea colunt, eorum item naturam, et imaginem induant, sintque longe alii ab eo, quod hominibus videntur esse; ex quo stulti omnes, id est, flagitosi universi ab Stoicis merito nominantur servi, quamvis sint Reges. Et de illis, qui dum suis cupiditatibus obsequuntur, vitae discrimina saepe subeunt, vere dixit Poeta, o toties servi: sacrae sine dubio Litterae, qui aut idola colunt, aut vitiis et cupiditatibus serviunt, et se flagitiis contaminant, eos pro nihilo ducunt: nominibusque notant, quae nihil ipsis vilius esse posse significant. Qua

(1) Psal. cxiii.

de re Moyses in cantico dicit (1): «Ipsi me provocaverunt in eo, qui non erat Deus, et irritaverunt me in vanitatibus suis: et ego provocabo eos in eo, qui non est populus, et in gente stulta irritabo illos». Quo loco populum gentium, tametsi potentia et externis copiis atque splendore praestantem, tamen quod veram religionem non coleret, quodque illius hostis esset, non populum, et gentem stultam vocat. Et Christus in Luca in parabola de iis, qui invitati sunt ad convivium, populos gentium ob eamdem causam caecos et claudos appellat (2). «Ite, inquit, cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes, ac debiles, caecos, et claudos introducite huc». Sic enim, quamvis ipsi sibi magni viderentur, nominavit gentiles, et idolorum cultores eos, quos repudiatis Judaeis admissurus erat ad fidem. E quibus omnibus liquet vere Abdiam in hoc exordio vaticinationis suae de Edome, id est, de impiorum conventu, converso ad eos sermone, dixisse: ECCE PARVULUM DEDI TE IN GENTIBUS, CONTEMPTIBILIS TU ES VALDE.

Sed addit: SUPERBIA TUA EXTULIT TE HABITANTEM IN SCISSURIS PETRARUM, id est, quamvis parvulus sis, et despici dignus, tamen superbe de te sentis. Itaque ut ostenderet quanta esset Idumaeorum elatio atque superbia, prius posuit, quam nullam superbiendi causam haberent. Nam is demum eximie superbus est, non qui ab iis bonis, quae in se habet, ad id inducitur, ut plus justo arroget sibi, sed qui vilitatis suae optime sibi conscient, non solum se modeste non gerit, sed etiam quo magis a natura, a fortuna, a veritate deprimitur, eo se erigit ipse magis.

Itaque quod praecessit: ECCE PARVULUM DEDI TE, id pertinet ad amplificandum quod sequitur: SUPERBIA CORDIS TUI EXTULIT TE; quasi ita dixisset: Quamvis ego dejeci te, atque depresso elationis tuae optime conscient, tamen superavit illa conatus meos, nullumque tantum fuit pondus,

(1) Deut. xxxii. (2) Luc. xiv.

ipsam quod posset deprimere: itaque supra stetit, seque in altum efferens, te secum una vanissime extulit. Sed pro extulit, Chaldaica sic habet paraphrasis, impietas cordis tui seduxit te: et certe verbum, quod pro eo in hebraeo est, parvo punctorum discrimine, et efferre significat, et seducere: et Idumaei a superbia profecti in impietatem inciderunt, ut statim dicemus, quod sequutus est Paraphrastes. Nam adverti profecto debet, quod Abdias superbos fuisse Idumaeos dicat, quodque illorum animi elationem coarctauit, non eo dicere ut significet proprie ob eam causam, id est, ob eam animi elationem a Deo delendos esse; culpam enim ob quam proprie Deus Idumaeos delevit, infra exponit, qua dicit, propter interfectionem, et propter iniuriam in fratrem tuum Jacob, operiet te confusio; sed cum illi, ob id scelus in suos gentiles admissum, extremo suppicio digni essent, idque Deus palam testaretur futurum, ut ob eam causam acerbas poenas darent: cumque se tueri ipsi ac defendere viribus non possent suis, quod nec numero, nec copiis praestarent; tamen usque eo superbiebant, ut nec metus Dei, nec suarum imbecillitas rerum, nec vero mens conscientia sibi sceleris in fratrem admissi, timorem illis incuteret, aut futurum persuaderet, eos ut alii armis superarent.

Idque Abdias significat dicens: SUPERBIA CORDIS TUI EXTULIT TE. Non tam docens propter superbiam illos delendos esse, quam significans a superbìa fieri, ut ipsi arbitrarentur ac sibi persuaderent, qui ipsos delere posse esse neminem; tametsi imbecillitatem suarum virium non ignorarent, et Dei voces minarum plenas audirent, et sceleris admissi conscientia ipsos argueret. Itaque ex superbìa extitit in illis contumacia et contemptus minarum Dei, et ex contemptu impietas, ut delendos se non crederent, quamvis id Deus praediceret futurum esse. Quod si aliquis roget, qui fieri potuerit, ut qui tot modis admonerentur, ut metuentes rebus suis modeste se ac demisse gererent, tam superbì-

evasissent: is sciat quosdam dixisse ipsos bellis aliquando compulso suas reliquisse sedes, et ad alienas demigrasse, postea vero earum gentium, ad quas demigrarant, imperium obtinuisse, et in eos dominatos esse: et ea re elatos contempsisse minas Dei. Sed haec sententia nec vera per se est, nullo certe idoneo aut argumento, aut testimonio probatur, et ab hujus loci sententia est prorsus aliena. Nam, ut mihi videtur, Abdias aperte explicat, quae res Idumaeos extulerit dicens: HABITANTEM IN SCISSLRIS PETRARUM. Nam quoniam Idumaeorum regio montibus frequentabatur, habitabantque ipsi ardua eorum montium, et praerupta loca, ad quae loca hosti accessus non patebat, idcirco loci fiducia contemnebant divinorum vatum de futura ipsorum clade praedictiones et minas. Ergo superbìa cordis extulit Idumaeum habitantem in scissuris petrarum, id est, extulit eum, eo quod ardua incoleret loca, et quae difficilem accessum haberent. Quod, quae sequuntur, adhuc magis declarant.

Sequitur enim: EXALTANTEM SOLIUM TUUM. Nam id ad verbum hebraice: PRAE CELSITUDINE SOLII TUI. Quasi dicat Abdias: in superbiam elatus es, o Edom, idcirco quia sedem tuam habeas sitam in edito loco, nam eo fretus eos, qui de tuo futuro interitu vaticinantur, irrides, censes enim fieri non posse, non solum ut quis te a tuis munitionibus detrahat, sed ut ad eas te invito quisquam accedat.

Quare sequitur: QUI DICIS IN CORDE TUO, QUIS DETRAHET ME IN TERRAM? id est, quis me deturbet e locis editis et munitis, quae teneo? nam hoc errore persuasus Edom, minas negligebat Dei, ac securus degebat: in hunc autem errorem incidit inductus a superbìa sua; superbiebat vero, cum alioqui contemptu valde dignus esset, partim propter urbium, quas obtinebat, munitionem: partim quod natura superbìus esset, ac sibi plus justo arrogaret: idque illa. PROPTER SUPERBÌAM CORDIS TUI, satis aperte indicarunt. Nam sine dubio quod superbìus quis sit, id non tam ab ex-